

РЕЦЕНЗИЯ

ОТ ДОЦ. Д-Р КАТИЯ ПЕТРОВА ПОПОВА - ЮРУКОВА, ДМ

НА ДИСЕРТАЦИОНЕН ТРУД НА Д-Р КАЛИНА СТЕФАНОВА ПЕЙЧЕВА НА ТЕМА:

„МОРАЛНИ АСПЕКТИ НА УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ НА ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО“

С НАУЧЕН РЪКОВОДИТЕЛ ПРОФ. ЛЮДМИЛА НАЙДЕНОВА ЧАКЪРОВА, ДП

ЗА ПРИСЪЖДАНЕ НА ОБРАЗОВАТЕЛНАТА И НАУЧНА СТЕПЕН „ДОКТОР“ ПО НАУЧНА
СПЕЦИАЛНОСТ „СОЦИАЛНА МЕДИЦИНА И ОРГАНИЗАЦИЯ НА ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО И
ФАРМАЦИЯТА“

Със заповед № РК 36-879/14.05.2018 г. на Ректора на МУ-София съм определена като външен член на научно жури да представя рецензия за дисертационния труд на д-р Калина Стефанова Пейчева на тема „Морални аспекти на устойчиво развитие на здравеопазването“ за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ в научната специалност „Социална медицина и организация на здравеопазването и фармацията“, професионално направление 7.4. Обществено здраве от област на висше образование 7. Здравеопазване и спорт.

Представеният за рецензия дисертационен труд обхваща 192 страници, от които 161 страници основен текст, 31 страници литература и приложения. Материалът е структуриран в следните няколко основни раздела: Въведение; Първа глава - Литературен обзор; Втора глава - Цел, задачи и методология на изследване; Трета глава - Резултати, включваща: Характеристика на анкетираните; Резултати от отговори на въпроси от анкетното проучване; Обобщени резултати; От теория към практика; Четвърта глава - Обсъждане на резултатите; Изводи; Приноси; Препоръки; Използвана литература; Приложения и Списък на публикациите, свързани с дисертационния труд.

АКТУАЛНОСТ И ЗНАЧИМОСТ НА ПРОБЛЕМА:

Избраната тема е изключително актуална – системите на здравеопазване в Европа са изправени пред все повече предизвикателства: увеличаване на разходите за здравеопазване, застаряващо население, което от своя страна води до повишаване на хроничните болести и до мултиморбидност, което предполага нарастващо търсене на здравни услуги, недостиг и неравномерно разпределение на здравните професионалисти, различия в здравословното състояние и неравнопоставеност относно достъпа до здравно обслужване, повишените изисквания и очаквания на пациентите, новите технологии.

Основно предизвикателство пред развитите страни е засилване участието и ролята на индивида в грижите по осигуряване на здраве. Индивидуалният интерес, знанието за здравето, здравната отговорност и обществената солидарност са основни етични принципи в здравеопазването. От една страна здравната политика, здравното осигуряване, доставчиците на здравни услуги трябва да подпомогнат гражданите да правят информиран и компетентен избор като потребители на здравни услуги. По-високата ефективност и използване на капацитета на здравната система зависи от даването на образованите граждани на по-активна роля при осигуряване на своето здраве и в промоцията на здравна грамотност и здравни компетентности сред цялото население. От друга страна бъдещите здравни професионалисти трябва да получат познания и да бъдат подгответи за това, че медицината наред с лечението на болните, има и други важни задачи – да създадат условия повече хора да се грижат за здравето си чрез промяна към здравословен начин на живот.

ЛИТЕРАТУРНА ОСВЕДОМЕНОСТ:

Библиографската справка включва 207 литературни източника, от които 110 на кирилица, 73 на латиница, 24 използвани закони и нормативни актове. Прегледът на литературата, засягаща проблема е убедително свидетелство за задълбочената теоретична подготовка на д-р Калина Пейчева.

В глава първа – Литературен обзор, структурирана в 4 основни части, докторантката детайлно разглежда:

- Морални ценности и принципи на медицинска етика
- Права и отговорности при достъп до здравни услуги в системата на здравеопазването
  - Професионално етични права и отговорности на медицинските професионалисти
  - Права и отговорности на пациентите
- Морални аспекти на устойчиво развитие на здравеопазването
  - Общи принципи на концепцията за устойчиво развитие на здравеопазването
  - Цели на концепцията за устойчиво развитие на здравеопазването и насоки за постигането им
  - Предизвикателства на концепцията за устойчиво развитие на здравеопазването
  - Морални схващания и основни елементи на концепцията за устойчиво развитие на здравеопазването
- Анализ на литературния обзор

Всичко гореизброено разкрива много добро познаване на материала, включен в литературния обзор. Той е изложен разбираемо и би бил полезен на всички, които се интересуват от проблемите, свързани с моралните аспекти на устойчиво развитие на здравеопазването.

ЦЕЛ, ЗАДАЧИ И МЕТОДИЧЕН ПОДХОД:

Въз основа на изчерпателния литературен обзор д-р Калина Пейчева е дефинирала ясно целта на своя труд – да се проучи и повиши готовността на населението за поемане на лична отговорност за собственото здраве като се повиши здравната грамотност на населението за укрепване на моралните аспекти на концепцията за устойчиво развитие на здравеопазването. Задачите са ясно и

точно формулирани, насочени към решаване на основната цел на дисертацията, като методологията е съобразена с тях. Осъщественото собствено анкетно проучване обхваща общо 893 участника в две групи – пациенти (467) и медицински професионалисти (426), които от своя страна са разделени на общопрактикуващи лекари, лекари в болнични заведения, дентални лекари и медицински сестри. Проучването е направено чрез три анкети: за пациенти, медицински сестри и медицински професионалисти, включващи лекари в болнични заведения, ОПЛ, дентални лекари.

РЕЗУЛТАТИ И ОНАГЛЕДЯВАНЕ:

Д-р Калина Пейчева е представила своята работа ясно и прецизно. Тя прегледно е илюстрирана с 21 фигури, 82 таблици и 7 приложения. В глава трета - Резултати докторантката представя:

- Характеристика на анкетираните.
- Резултати от отговори на въпроси от анкетното проучване.
- Обобщени резултати.
- От теория към практика.

В четвърта глава на дисертационния труд - Обсъждане на резултатите д-р Калина Пейчева умело интерпретира резултатите в следните направления:

- Роля на ПМП . Доверие на здравноосигурени граждани в ОПЛ.
- Профилактични прегледи.
- Добрата информираност на пациентите като елемент на устойчиво развитие на здравеопазването.
- Основни принципи на здравеопазването. Споделена отговорност между медицински професионалисти и пациенти.
- Възрастови особености и разбирания.

- Толерантност. Конкуренция. Подход на работа на медицински професионалисти. Следдипломно обучение.
- Здравна грамотност и начин на живот като елементи на концепцията за устойчиво развитие на здравеопазването.
- Заключение на обсъждане на резултатите.

ПРИНОСИ НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД:

1. За пръв път на базата на подобно анкетно проучване е разработен алгоритъм за информиране с цел повлияване и повишаване на здравната грамотност на населението.
2. За пръв път се разглеждат и критично се осмислят темите разглеждани до сега от една нова перспектива за здравната грамотност на населението и връзката ѝ с поемане на лична отговорност за собственото здраве, осъзнаване на нуждата от самоконтрол, взаимопомощ и взаимно споделяне на отговорностите между пациенти и медицински професионалисти с цел интегрираното им третиране и опазване на всички ресурси за запазване на повече облаги за цялото общество и плавно въвеждане на концепцията за устойчиво развитие на здравеопазването.
3. С цел повишаване здравната грамотност на населението е изработен „Наръчник по здравни въпроси, здравословен начин на живот и психопрофилактика“.
4. Изработено е „Здравно досие на пациента“ за съхранение и подреждане на медицинска документация на пациента с цел лесен достъп и проследяване на историята на заболяването на пациента.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

От представеният за рецензия дисертационен труд на тема: „Морални аспекти на устойчиво развитие на здравеопазването“ и автореферат, отразяващ правилно структурата на разработката и съдържащ в себе си най-важните резултати и изводи от проучването, както и 4 публикации, отразяващи части от дисертационния труд мога да обобщя, че докторантката отговаря на критериите на Закона за развитие на академичния състав в Р. България и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в МУ – София. Темата е много актуална, разработена е прецизно и има практическа насоченост.

Давам своята положителна оценка и убедено препоръчвам на членовете на Научното жури да вземат решение за присъждането на образователната и научна степен „доктор“ по научната специалност „Социална медицина и организация на здравеопазването и фармацията“ на д-р Калина Стефанова Пейчева.

02.07.2018 г.

гр. София

.....
Доц. д-р Катя Попова, дм
